ג א מיי' שם הלכה כז סמג שם טוש"ע שם: ד ב מיי' שם וסמג שם טור ש"ע שם סעיף יד: ה ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף יב: ו ד מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ט סמג עשין ד טוש"ע א"ח סימן תרצא סעיף ה: ז ה ו ז ח מיי' פרק כג מהלכות שבת הלכה כח סמג לאוין סה טור שו"ע א"ח סימן שלד סעיף יב:

אילימא תנא קמא דרבי יוסי[א] ודילמא בהא קמיפלגי מר סבר ניתנו לקרות בהן ומר סבר לא ניתנו לקרות בהן אלא רבי יוסי ותנא דגיפטית[ב] ת"ר א הברכות ב והקמיעין אע"פ שיש בהן אותיות של שם ומעניינות הרבה שבתורה אין מצילין אותן מפני הדליקה אלא נשרפים במקומן [הן ואזכרותיהן[ג]] מכאן אמרו כותבי ברכות כשורפי תורה מעשה באחד שהיה כותב בצידן באו והודיעו את רבי ישמעאל והלך רבי ישמעאל לבודקו כשהיה עולה בסולם הרגיש בו נטל טומוס של ברכות ושקען בספל של מים ובלשון הזה אמר לו רבי ישמעאל גדול עונש האחרון מן הראשון בעא מיניה ריש גלותא מרבה בר רב הונא ג היו כתובין בסם ובסיקרא בקומוס ובקנקנתום בלשון הקדש מצילין אותן מפני הדליקה או אין מצילין תיבעי למ"ד מצילין תיבעי למ"ד אין מצילין תיבעי למ"ד אין מצילין הני מילי היכא דכתיבי תרגום ובכל לשון אבל הכא דכתיבי בלשון הקדש מצילין או דילמא אפי' למ"ד מצילין ה"מ היכא דכתיבי בדיו דמיקיים אבל הכא כיון דלא מיקיים לא א"ל אין מצילין והא רב המנונא תנא מצילין א"ל ד אי תניא תניא מאי תניא אמר רב אשי כדתניא ה אין בין ספרים למגילה אלא שהספרים נכתבים בכל לשון ו ומגילה עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו בעא מיניה רב הונא בר חלוב מרב נחמן ס"ת שאין בו ללקט שמונים וחמש אותיות כגון פרשת ויהי בנסוע הארון מצילין אותה מפני הדליקה או אין מצילין א"ל ותיבעי לך פרשת ויהי בנסוע הארון גופה ז היכא דחסר פרשת ויהי בנסוע לא קמיבעיא לי דכיון דאית ביה הזכרות אע"ג דלית ביה שמונים וחמש אותיות מצילין כי קא מיבעיא לי ס"ת שאין בו ללקט מאי א"ל ח אין מצילין איתיביה ט תרגום שכתבו מקרא ומקרא שכתבו תרגום וכתב עברית מצילין מפני הדליקה ואצ"ל תרגום שבעזרא ושבדניאל ושבתורה תרגום שבתורה מאי ניהו א) יגר שהדותא ואף על גב דלית בה שמונים וחמש אותיות כי תניא ההיא להשלים איבעיא להו הני שמונים וחמש אותיות מכונסות או מפוזרות רב הונא אמר מכונסות רב חסדא אמר אפילו מפוזרות מיתיבי ס"ת שבלה אם יש בו ללקט שמונים וחמש אותיות כגון פרשת ויהי בנסוע הארון מצילין ואם לאו אין מצילין תיובתא דרב הונא י תרגמה רב חסדא אליבא דרב הונא כ בתיבות ת"ר ב) ויהי בנסוע הארון ויאמר משה פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ולמטה לומר

שאין

רש"י

אילימא ת"ק. כרב חסדא ור' יוסי כרב הונא: דילמא. טעמא דת"ק משום דקסבר ניתנו לקרות בהן ונהי דר' יוסי קאי כרב הונא מיהו כרב חסדא לא קאי ולא חד דהא רב חסדא אפי' למ"ד לא ניתנו קאמר מצילין: הברכות. מטבע ברכות שטבעו חכמים כגון י"ח ושאר ברכות: ומעניינות הרבה. מפרשיות שהיו כותבין בקמיעין פסוקים ללחש כגון כל המחלה[ה] וכגון לא תירא מפחד לילה[ו]: נשרפין במקומן. אם נפלה דליקה בשבת: כשורפי תורה. שהרי לא יצילום בשבת: לבודקו. אם אמת היה הדבר: טומוס. קטולת קונטריסים: היו כתובין. תורה נביאים וכתובים: תיבעי למ"ד. בנכתבים בכל לשון מצילין תיבעי למ"ד אין מצילין: דלא מיקיים. אין מתקיים כדיו: הא רב המנונא תנא. מצילין: מאי תניא. היכא תניא: מדקאמר מגילה בדיו. וקתני דהוא מן הדברים שבין ספרים למגילה ש"מ שאר ספרים נכתבים בסם ובסיקרא: בר חלוב. שם אדם: פ"ה אותיות. זהו שיעור לספר תורה שנמחק או בלה להיות עומד בקדושתו: כגון פרשת ויהי בנסוע הארון. שהוא ספר לעצמו כדלקמן ויש בה פ"ה אותיות: ללקט. שנשארה כאן תיבה ובמקום אחר תיבה: מהו. להצילן: ותיבעי לך לפרשת ויהי בנסוע הארון גופה. שנכתבה לבדה וחסרה אות מהו להצילה: שאין בו כדי ללקוט. ובאותו ליקוט עצמו ליכא אזכרות: תרגום שבתורה. יגר שהדותא ושבנביאים כגון כדנא תימרון להום (ירמיה י)[ז] שכתבו מקרא [א"נ] התרגום שבעזרא כתבו מקרא: כתב עברית. אותיות גדולות הן ואין דומות לכתב אשורית אף ע"פ שכתובין בלשון הקדש אלא שכתב האותיות משונות: ואין צריך לומר תרגום שבעזרא ושבדניאל ושבתורה. שכתבו תרגום כהלכתו: להשלים. אם היה בו כדי ללקט ותרגום זו משלימו מצטרף ומצילין בשבילו: תיובתא דרב הונא. דמדקתני ללקט מכלל למפוזרות ניהו: בתיבות. הא דקתני ללקט דמשמע מפוזרות לא ללקט אות ואות לבד אלא ללקט תיבה שלימה תיבה כאן ותיבה[ד] כאן עד פ"ה אותיות וכי פליגי באותיות המפוזרות: עשה לה סימניות מלמעלה ולמטה. להבדילה מן הסמוכות לה[ז]: למעלה ולמטה. בתחלה ובסוף ויהי בנסוע הארון:

פורענות

תוספות

היו כתובים בסם ובסיקרא כו'. משמע דפשיטא ליה שאין קורין בהן דאי קורין בהן פשיטא דמצילין כדאמר לעיל וקשה לרשב"א דבסמוך משמע דפשיטא ליה לריש גלותא גופיה דקורין בהן דקאמר והתניא מצילין והיינו ההוא ברייתא דמייתי שהספרים נכתבים בכל לשון ומגילה עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו אבל שאר ספרים נכתבין שלא בדיו ולפי מה שאפרש בסמוך[ה] דהך ברייתא איירי לענין הלכה אתי שפיר ולעולם אין קורין בהן:

אבל הכא כיון דלא מקיים לא. אע"ג דבפ"ב דגיטין (דף יט.) קרי להו דבר שמתקיים דתנן בכל כותבין בסם ובדיו ובסקרא ובקומוס ובקנקנתוס ובכל דבר שמתקיים אומר ר"י דהתם קרי ליה מתקיים טפי ממשקין ומי פירות דקתני התם בסיפא דאין כותבין בהן אבל אין מתקיימין כמו דיו אבל קשה לר"י דתנן בפ"ב דסוטה (דף יז:) גבי מגילת סוטה אין כותבין לא בקומוס ולא בקנקנתוס שנאמר ומחה כתב שיכול למחות אלמא קומוס וקנקנתוס מתקיימין יותר מדיו ואומר ר"י דלעולם אין מתקיימין כמו דיו ואין יכול למחות כמו דיו לפי שנבלעין בקלף:

מגילה עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו. משמע דשאר ספרים לא בעי ספר ודיו וקשה דבפ' המוציא יין (לעיל דף עט:) משמע דספר תורה בעי ספר דתני' על הנייר ועל המטלית פסולה ומוקי לה בס"ת וה"ה על הדיפתרא אע"ג דלא חשיב ליה לענין פסול ה"נ לא חשיב ליה לענין כשרות דקתני על הקלף ועל הדוכסוסטוס כשירה ולא קתני דיפתרא ועוד תנן במסכת סופרים (פ"א) אין כותבין לא ע"ג דיפתרא ולא ע"ג נייר מחוק ועוד דמגילה פסולה אדיפתרא כדתנן בפ"ב דמגילה (דף יז.) וכן מגילת סוטה פסולה אדיפתרא כדאמר בפ"ב דסוטה (דף יז:) משום דבעיא ספר וכ"ש ס"ת דנקראת כמה פעמים ספר ודיו נמי צריך כדאמר בפרק הבונה (לעיל קג:) כתבה שלא בדיו או שכתב האזכרות בזהב הרי אלו יגנזו ותירץ הר' יוסף דס"ת ודאי בעי ספר ודיו והכא איירי דווקא בשאר ספרים והא דלא קתני אין בין ספרים לס"ת ומגילה משום דס"ת נכתבים בכל לשון להכי לא עריב לה ואכתי קשה לר"י דתנן בפ"ק דמגילה (דף ח:) אין בין ספרים לתפילין ומזוזות אלא שהספרים נכתבין בכל לשון כו' ופריך בגמרא וספרים נכתבין בכל לשון ורמינהו מקרא שכתבו תרגום ותרגום שכתבו מקרא וכתב עברי אינו מטמא את הידים עד שיכתבנו בכתב אשורית על הספר ובדיו ומשני כאן בספרים כאן במגילה ורב אשי משני כי תניא ההיא בשאר ספרים ורבי יהודה היא אלמא בשאר ספרים נמי בעי רבי יהודה ספר ודיו והוא הדין לרבנן דלא אשכחן דפליגי רבנן עליה אלא בכתב אשורית אבל בספר ודיו לא אשכחן דפליגי ועוד קשה דשביק רב אשי התם שינויא קמא דמוקי לה במגילה ומסייע ליה ברייתא דהכא דקתני בהדיא דמגילה בעי שתהא כתובה אשורית וספר ודיו ורב אשי גופיה מייתי לה הכא ונראה לר"י דדוקא לענין הלכה מיתניא הך ברייתא דאין בין ספרים למגילה אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ואפי' בלא ספר ודיו חשיבי לענין דמצילין אותו מפני הדליקה אע"ג דלא חזו לקריאה משום דיש בהו אזכרות אבל במגילה אין מצילין אלא א"כ ראויה לקריאה שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו לפי שאין בה הזכרה ומ"מ א"כ תקשה מברייתא דהכא דאמר לעיל כל היכא דלא ניתנו לקרות בהן אין מצילין וי"ל דהא מסיק לעיל תנאי היא:

מיתיבי ס"ת שבלה אם יש בה כדי ללקט כו'. השתא משמע דמלשון ללקט קא פריך דמשמע אפי' מפוזרות ותימה א"כ אמאי קא בעי מעיקרא מכונסות או אפי' מפוזרות פשיטא דאפי' מפוזרות מדבעא רב הונא[ה] ס"ת שאין בו ללקט משמע הא יש בו ללקט מצילין אע"פ שהן מפוזרות:

רבינו חננאל

נמי הכי קאמר מניחו במקום התורה והן כלין מאליהן ולפום הכי תנא ר' יוסי אין מצילין אותן. ושאר תנאי אי' (דתנן) [דאמרי] מצילין לא מסיים מן מינהון סבר ניתנו לקרות בהן ומאן מנהון סבר לא ניתנו לקרות בהן אלא האי תנא דגפטית דתני אע"פ שלא ניתנו לקרות בהן מצילין אותן וה"ק דר' יוסי בניתנו לקרות בהן פליג. וקי"ל כרב הונא דרב חסדא לגביה תלמיד הוא. והא דתנינן כל כתבי הקודש מוקים לה רב הונא בתרי בבי. כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדליקה בין בנביאי' שקורין בהן בין כתובים שאין קורין בהן כו' בר"א בכתבי הקדש הכתובים בלשה"ק [אבל אי הוי] אינון כתבי הקדש כתובי' בכל לשון אין מצילין אותן מפני הדליקה ואפי' הכי טעינן גניזה. והא ברייתא דתניא הברכות והקמיעות אע"פ שיש בהן של שם ומעניינות של תורה הרבה אין מצילין אותן מפני הדליקה ונגנזין במקומן הלכה היא. הלכתא כרב המנונא שאם היו כתובים בסם ובסיקרא מצילין אותן אע"פ שאינו דבר של קיימא. ולענין בעיא דרב הונא בר חלוב מרב נחמן. סוגיא דשמעתא כל ס"ת דאית ביה פיסקא דאית ביה שם אע"פ דאין בו ללקט פ"ה אותיות מצילין אותו והאי דתניא יגר שהדותא מצילין אותו להשלים דאי איכא פ"ה אותיות אע"ג שמהן יגר שהדותא מצילין אותו. והלכתא כרב הונא דהני פ"ה אותיות מכונסות ולא מפוזרות. ופי' מכונסות כדתרגמא רב חסדא אליבא דרב הונא בתיבות אי יכול ללקט פ"ה אותיות מס"ת מתוך תיבות שלימות מצילין אותו כגון פרשת ויהי בנסוע מנויה לשש. ויצא מנויה לארבע. ואלה מנויה לארבע. ויקרא מנויה לחמש כולן תיבות שלימות עשרים (וא"ו) [און פחות או יתר שמנין אותיותיהן פ"ה. אבל אותיות שמתוך תיבות שאינן שלימות אין מצילין כגון ויאמ מכלל ויאמר. אבר מכלל אברם או אברהם וכיוצא בהן. כל שנמצאת תיבה שלימה מונין אותיותיה להעלות לפ"ה אותיות וכל תיבה מקצתה מטושטשת אין אותיותיה המוגהות עולות למנין פ"ה. ומשו"ה אמרן ללקט ואע"פ שהתיבות מפוזרו' במקומו' רחוקין זה מזה: גליונים של ס"ת איבעיא אם מצילין אותן ולא איפשיטא. ס"ת שנמחק מקום המחק אין בו קדושה דאמרינן כי קדוש היכא דאיכא כתב היכא דליכא כתב לא קדוש. ומשום דאית טעותא בנוסחאות בהא שמעתא כתבנא כולה ת"ש ס"ת שבלה אם יש בו ללקט פ"ה אותיות מצילין אותו ואם לאו אין מצילין אותו וליפוק ליה משום גליון. בלה שאני כלומר אם מצילין מפני הגליונים לא הוה צריך לדקדוקי בתר פ"ה אותיות. ושנינן בלה שאני מכלל כי אם

מסורת הש"ס עם הוספות

א) לעיל דף קט: ע"ש [תוספתא פי"ד מ"ס פ' טו הלכה ד], ב) [חגיגה יט: מו"ק ד. יומא לג. יבמות קיג. מדרש יט: זבחים טו: לג: לו: מנחות קז. בכורות ז. חולין לב. תמורה לג. נדה כו: ע"ש פרש"י], ג) [מגילה ח:], ד) [לעיל עט: וש"נ], ה) שמות טו, ו) תהלים צא ה, ז) ע' רש"י ר"ה יז: ד"ה סימניות ועי' מהרש"ל כאן, ח) סדר"ה מגילה.

תורה אור השלם

א) וַיִּקְרָא לוֹ לָבָן יְגַר שָׂהֲדוּתָא וְיַעֲקֹב קָרָא לוֹ גַּלְעֵד: [בראשית לא, מז]

ב) וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: [במדבר י, לה]

הגהות וציונים

א] צ"ל ור' יוסי (גליון) וכ"ה בכת"י ובחי' הר"ן: ב] כ"ה בתוספתא, ובכל הדפו' ליתא כאן והוסיפו המהרש"ל וכן אי' בכת"י: ג] בדפו' כאן הס"ד ומתחיל הדבור שכתבו מקרא. התרגום וכו' ועיין מהרש"א שמקיים גי' זו ועיין מהרש"ל שמוחק תיבות "התרגום שבעזרא כתבו מקרא" (וכ"ה בכת"י) הדה"א עם הדיבור הבא והגהו"י יוסף כתב שצריך להוסיף א"נ כמו שנוסף לפנינו: ד] בכת"י הגי' ללקט תיבה שלימה כאן ותיבה שלימה כאן עד פ"ה: ה] בגמ' שלפנינו הגירסא רב הונא בר חלוב ואולי התוס' גורסים רק רב הונא וכן הביא גירסא זו מכת"י בדק"ס:

ליקוטי רש"י

הברכות. שתקנו חכמים כגון תשעה של ראש השנה שיש בהן מלכיות זכרונות ושופרות. ומעניינות. מפרשיות הרבה שכותבין בהן את מקראות של רפואה [לעיל סא:]. סם. זרניך בלשון קודש אורפימנט"ו בלע"ז [מגילה יח:]. סיקרא. לימניו"ם בלע"ז שצובעין בה תריסין. קומוס. קומא. גומ"א שרף אילן [שבת קד:]. שרף האילן ומתוכו נמיס וכותב כיוצא בו. קנקנתום. וויטרייאוולו אודרמינ"ט קורין אותו [סוטה יז:]. סם שצובעין בו מנעלים שחורין [מגילה יט.]. בדיו. שלנו של שרף [סוטה שם]. אי תניא תניא. אי תניא בהדיא תניא ונלך אחריה וחוזר אני בי [חגיגה יט:]. אי משכחת ברייתא תניא [נדרים יט:]. אין בין ספרים. תורה נביאים וכתובים. עד שתהא כתובה אשורית. כתב אשורית הוא כתב שלנו [מגילה ח:]. כתב שלנו אשורית שבא מאשור כדאמר באידך פירקין (סנהדרין כב.) [סנהדרין צז:]. על הספר. קלף [מגילה ז.]. תרגום. שהיה ראוי ליכתוב בו תרגום כגון יגר שהדותא (בראשית לא). שכתבו מקרא. גלעד וכגון תרגום (כתב) של דניאל ועזרא. ומקרא שכתבו תרגום. ספר שכתוב בלשון הקודש הראוי לכתוב בו מקרא כתבו לשון ארמי. וכתב עברית. או שלא שינה את הלשון אבל שינה את הכתב שכתבו בכתב של עבר הנהר ובמסכת סנהדרין (כא:) קרי ליה כתבא ליבונאה [שם ח:]. ליבונאה, אותיות גדולות כעין אותן שכותבין בקמיעות ומזוזות [סנהדרין כא:]. יגר שהדותא. תרגומו של גלעד [בראשית לא, מז]. אליבא דרב הונא. במקום (אביי) [משנה] ובכללו שתהא (מעה) [משנה] זו מתורגמת לפי דבריו [סוכה יט. בסוגיין רב הונא]. סימניות. סימנין הפוכין [ראש השנה יז:].

חשק שלמה על רבינו חננאל א) נראה מזה דלדעתו לא היה גורס אילימא ת"ק דר"י ודילמא בהא קמיפלגי. רק היה לו גי' אחרת בזה וצ"ע:

שאין זה מקומה. שאינה ראויה לכאן דלאו בהלכות מקעות משמעי לעיל מינה אלא בדגלים היתה ראויה ליכתב בפרשת במדבר סיני: לא מן השם הוא זה. לא זה הטם של טעמי המקראות דמקומה הוא דפרשה זו בתחלת מסע שנסעו מהר סיני אחרי[7] דלכתיב לעיל מינה ויהי (ג) בחדש השני בשנה השנית בעשרים לחדש נעלה הענן וגו': ד' ספרי תורה. דפרשה זו ספר לעצמו ומצא שלמעלה ספר לעצמו [ושלמטה ספר לעצמו[8]] הואיל וזה מקומה ומצא ספר וידבר נחלק לג' ספרים: עתידה פרשה זו. לעתיד שיהו כל הפורענות בטלין ולא ידאגו לפורענות ואין הרע בטל: מאחרי ה'. בתוך ג' ימים למעשה התאו האספסוף תאוה[9] להתרעם על הבשר כדי למרוד בהקב"ה: הגליונין. קלפים חלקים וקס"ד השתא דבכל גלדין שיהו חלקים קמיבעיא ליה כגון חלק שלמעלה ושלמטה ושמחק כתבו ונעשה חלק: בלה שאני. לכיון שבלה אף הגליון בטל וכי מיבעיא ליה שהגליונין קיימים אלא שהכתב הלך: ותיפוק ליה משום גליון דידיה. דהיינו כל הספר תורה: מקום הכתב. שנמחק: לא מבעיא לי. דודאי מיגרע גרע דכי קדים מעיקרא לאו לשם גליון חלק קדים אלא אדעתא דכתב וכיון דאזל ליה כתב פקע מקדושתיה: של מעלה ומטה. דתמחלה לשם חלק קדים והשתא כשנמחק כתב הספר נמי חלק הוא: ה"ג ותיפוק ליה משום ההוא דגיז ושדי. והכי פירושא ותיפוק לי דאע"ג דאין בו כדי לנקטו פ"ה אותיות הוה ליה למיתני בגרייתא מגילין משום ההוא ריוח של מעלה ומטה אלא לאו פשוט מיניה דאין מגילין. ומשני דגיז ושדי שנתמחו הגליונים ולא נשתייר בו אלא מקום הכתב: [7] שבתחלת הספר ושבסוף הספר. שכולן היו כתובין כמגילה[7] כס"ת ואמרי' בב"ב בפ"ק (דף יג:) ראשו כדי לגול עמוד סופו כדי לגול היקף להקיף כל הכרך: מטמא את הידים. אם נגע בו ונגע בתרומה פוסלה דמגזירת י"ח דבר היא (לעיל דף יד.): דילמא אגב ס"ת. אלא שנמחק כתב הספר אלא כולו קיים וזה נגע בגליונים וכי מבעיא לן בנמחק הספר ואין כאן קדושה אלא משום גליון שנמצו בעודו קיים: ספרי מינין. מצרפים[8] לע"ז וכתבו להן תורה נביאים כתובים כתב אשורית ולשון הקודש: וספרי המינין גופייהו מצילין. בתמיה: ספרי המינין הרי הן בגליונים. כקלפים חלקים שלא נכתב בהם מעולם: קודר. מוחק תחיות הקלף מקום הטם: שאפי' רודף אדם להורגו. על עצמו קאמר: שהללו. נכרים העובדים ע"ז (מין[9]) אין מכירין שהרי בכך גדלו וכך למדום אבותם: ואחר הדלת והמזוזה שמת זכרונך. זכרון הוא בידך ואינה שכחה לך אלא שהשלכת אותי מאחרי הדלת: כך אין מצילין אותן. אפי' בחול: דבי אבידן. ספרים שכתבו להם המינין להתווכח עם ישראל ומקום שמתווכחים עם קרי ליה בי אבידן: אין ולא. זימנין אמר ליה אין זימנין א"ל לא: לבי נצרפי. ע"ז וכך שמה: דקשה לי. ששורשן נעשו גבוהות ולתחתם נקשה בא: אמרי ליה ניעקריה קשה לי דוכתיה. שתהא שם גומא אי נמי נסיתיו וקשה לי ריחו וכל זה שהיו מתילאין רב ורבא מלכת לבי אבידן שמא מתוך שיתווכחו יעמדו עליהם ויהרגום: מינייהו אנא. מכירי הם: [10] פילוסופא. מין[9]: דהוה

ראשונה ויסעו וא"ר חנינא שסרו מאחרי השם. [8] פי' בקונטרס שמאז התחילו לשאול בשר ואומר ר"י דאין כ"ל[8] כן אלא פורענות ראשונה דלאחר במדרש (לעמדנו[9]) ויסעו שנסעו מהר סיני דרך שלשת ימים כתיקון היוצא מצית הספר שכורת לו והולך לו כך היו טורחים מהר סיני דרך שלשת ימים לפי שלמדו הרבה תורה בסיני אמר הקב"ה (ד) נסמוך פורענות לפורענות לאו אלא נפסוק פרשת ויהי בנסוע הארון[10]: **ספרי** מינין כו' א"ר טרפון כו'. אומר ר"י דמיירי בנמצאו בידו מין דאי כתבו מין הא אמר בפרק השולח (גיטין דף מה:) נמצא בידו מין יגנז כתבו מין ישרף ודוחק לומר דאתי כר"ע ואלא כרבנן ורבי יוסי:

כך אין מצילין אותן לא מן המים כו'. אלא תימא דוקא מן הדליקה אין מצילין משום דאי שרית ליה אתי לכבויי[7] אלא אפילו היכא דליכא למיגזר מידי אסור לטלטלן ולהוציאן והך סיפא כרבנן דלרבי טרפון לא איצטריך:

פילוסופא. מין כדפי' בקונטרס ורבינו שמעון [מיהודי אחד שבא מארץ יון ואמר[10]] דבלשון יון פלוסופס הוא דוד החכמה ואית דגרסי פילא סבא והוא לשון לצון ושחוק כדאמר בגיהה רבתי[6] דאי מיהודאי פירוש שמחק ומתלוץ: ושמואל

הוא דקדוש אזל כתב אולא לה קדושתיה כי קמיבעיא לי של מעלה ושל מטה שבין פרשה לפרשה שבין דף לדף שבתחלת הספר שבסוף הספר ותיפוק ליה משום ההוא [9] דגיז ושדי ת"ש [10] הגליונין של מעלה ושל מטה שבין פרשה לפרשה שבין דף לדף שבתחלת הספר שבסוף הספר מטמאין את הידים דילמא אגב ס"ת שאני ת"ש [6] הגליונין וספרי מינין אין מצילין אותן מפני הדליקה אלא נשרפין במקומן הן ואזכרותיהן מאי לאו גליונין דספר תורה לא גליונין דספרי מינין (ו) השתא ספרי מינין גופייהו אין מצילין גליונין מבעיא הכי קאמר וספרי מינין הרי הן כגליונים גופא [6] הגליונים וספרי מינין אין מצילין אותם מפני הדליקה רבי יוסי אומר בחול קודר את האזכרות שבהן וגונזן והשאר שורפן א"ר טרפון [7] [9] אקפח את בני [8] שאם יבאו לידי שאני אשרוף אותם ואת האזכרות שבהן [8] שאפי' אדם רודף אחריו להורגו ונחש ר"ן להכישו נכנס לבית ע"ז ואין נכנס לבתיהן של אלו שהללו מכירין וכופרין והללו אין מכירין וכופרין ועליהן הכתוב אומר [7] [ו]אחר הדלת והמזוזה שמת זכרונך א"ר ישמעאל ק"ו [8] ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים הללו שמטילין קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהן שבשמים על אחת כמה וכמה ועליהם אמר דוד [7] הלא משנאיך ה' אשנא ובתקוממיך אתקוטט תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי וכשם שאין מצילין אותן מפני הדליקה כך אין מצילין אותן לא מן המפולת ולא מן המים ולא מדבר המאבדן בעי מיניה [6] יוסף בר חנין מר' אבהו הני ספרי דבי אבידן מצילין אותן מפני הדליקה או אין מצילין [7] אין ולאו ורפיא בידיה רב [9] לא אזיל לבי אבידן וכ"ש לבי נצרפי שמואל לבי נצרפי לא אזיל לבי אבידן אזיל אמרו ליה לרבא מ"ט לא אתית לבי אבידן אמר להו דיקלא פלניא איכא באורחא ושקיי לי ניעקריה דוכתיה קשי לי מר בר יוסף אמר אנא מינייהו אנא ולא מסתפינא מינייהו זימנא חדא אזיל בעו לסכוניה[6] אימא שלום דביתהו דרבי אליעזר אחתיה דרבן גמליאל הואי הוה ההוא פילוסופא[6] בשבבותיה

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [תפיסים כט.], ב) ירוס פרק ג מ"ד ע"ש, ג) [תוספתא פרק י"ד], ד) [לעיל יז.] [זבחים יג.], ה) [סוכה נג: גדרים סו: מכות יא. חולין קמא.], ו) [לעיל קיג. וש"נ], ז) תענית כט., ח) הוכא בילקוט שמעוני בהעלותך ד"ה ויהי בנסוע, ט) [עי' תוי"ט פ"ה דתמיד מעשה ד], י) לקמן דף קיז., כ) דומה לזה בפרשה א טו חד כותאי דכר.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דספרי מינין (השתא ספרי וכו' מצנעא מא"מ) וג"כ גי' כ"ל וספרי מינין גופייהו מצילין: (ב) שם בעי מיניה רב יוסף: (ג) רש"י ד"ה לא מן השם וכו' דלכתיב לעיל מינה ויהי בשנה השנית בחדש השני נעשרים בחדש: (ד) תוס' ד"ה פורענות וכו' אמר הקב"ה לא נסמוך פורענות לפורענות אלא:

גליון הש"ם

גמ' איבעיא להו הגליונין. עי' מגילה דף לב ע"א תוס' ד"ה הלמות: שם דגייז ושדי. עי' מסורות וכמון יוסף סימן יא ויב: שם אקפח את בני. לעיל דף יז ע"ב. וצמיס דף יג ע"ב: שם לא אזיל לבי אבידן. עי' ע"ז דף ח ע"א תוס' ד"ה הנמקן: רש"י בד"ה פילוסופא מין. עי' מק' ד"ל רנה ע"ב: תוס' ד"ה פורענות פי' בקונטרס. עי' תוי"ט פ"ה מ"ד דלמות:

תורה אור השלם

א) חֲכֻמוֹת בָּנָתָה בֵיתָהּ חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה: [משלי ט, א]

ב) וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאֹנְנִים רַע בְּאָזְנֵי יְיָ וַיִּשְׁמַע יְיָ וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ יְיָ וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה: [במדבר יא, א]

ג) וַיִּסְעוּ מֵהַר יְיָ דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַאֲרוֹן בְּרִית יְיָ נֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה: [במדבר י, לג]

ד) וְאַחַר הַדֶּלֶת וְהַמְּזוּזָה שַׂמְתָּ זִכְרוֹנֶךָ כִּי מֵאֹתַי גָּלִית וַתַּעֲלִי הַרְחֵבְתָּ מִשְׁכָּבֵךְ וַתִּכְרֹת לָךְ מֵהֶם אָהֳבָתָ מִשְׁכָּבָם יָד חָזִיתָ: [ישעיה נז, ח]

ה) הֲלוֹא מְשַׂנְאֶיךָ יְיָ אֶשְׂנָא וּבְתִקּוֹמְמֶיךָ אֶתְקוֹטָט: תַּכְלִית שִׂנְאָה שִׂנֵּאתִים לְאוֹיְבִים הָיוּ לִי: [תהלים קלט, כא-כב]

הגהות וציונים

(ו) [צ"ל נחמני] (גליון): [3] בדפו"י נוסף רבי מאיר קרי ליה און גליון ר' יוחנן קרי ליה עון גליון (ונשמט מן הצנזור): [4] בס"י דאיירי לעיל מיניה (גליון): [7] בס"י דאיירי לעיל מיניה (גליון) ולפנינו הוגה ע"פ המהרש"ל דפו"י: [8] בדפו"י נדפס זאת בסוף הדיבור אחרי התיבות לג' ספרים והעביבים המהרש"ל לכאן וכ"ה בכת"י: [9] שייך קודם ד"ה ה"ג: [1] נדצ"ל בגלילה כס"ת (גנזי יוסף): [2] דפו"י משומדין: [3] ליתא בדפו"ר: [4] בדפו"י נוסף ר' מאיר קרי ליה. לספרי המינין און גליון לפי שהן קורין אותו אונגילא (ונשמט מן הצנזור): [5] [נבע"ז דף נד ע"ב פירש רש"י פילוסופין חכמי האומות] (גליון): [6] בדפו"ר דאין צ"ל: [7] כן הגיה המהרש"ל (במקום "ור' יהודה שמע" דבלשון וכו' שבדפו"ר):

עין משפט
נר מצוה

ה א מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה כז טוש"ע מו"מ סימן שלד סעיף כ: יז ב מיי' פ"ע מהלכות שאר אבות הטומאות הלכה ו:
יט ג: ד מיי' פ"ו מהלכות יסודי התורה הלכה ז וסי' מהלכות תפילין הלכה יג טור שו"ע מו"מ סימן שלד סעיף כא וטור שו"ע יו"ד סימן רפא סעיף ה:
יא ה טוש"ע יו"ד סימן קמו סעיף ג:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

רב נסים גאון

פט"ז כמאן אזל הא דא"ר שמואל בר נחמני חצבה עמודיה שבעה אלו ז' חומשי תורה כמאן כו'. דר' סבר ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו א"כ על דעת ר' מתחילת ספר וידבר עד ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו ופרש' ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו ומן שם עד סוף ספר וידבר ספר בפני עצמו נחלק ספר וידבר לג' ספרים הרי ג' ספרי וידבר עם ד' ספרים הנשארים יהיו הכל ז'. ובבראשי' דר' אושעיא בפרשת אלה תולדות יצחק (פרשה סד) תניא כוותיה ויקרא אותה שבעה כנגד ספר וידבר שהוא משלים ז' ספרי תורה והלא ה' הם אלא בר קפרא עבד מן ספר וידבר עד ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו מן תמן ועד סיפיה דספרא ספר בפני עצמו: בי נצרפי. מן בתי ע"ז ומשכחת במסכת עירובין בפרק חלון (דף פ) ובמסכת ע"ז בפרק כל הצלמין (דף מה) אי זו היא אשירה סתם אמר רב כל שכומרין משמרין אותה ואין טוענין מפיורותיה ושמואל אמר כגון דאמרי הני תמרי נינהו לשיכרא דבי ניצרופי ושתו ליה ביום אידם:

רבינו חננאל

לא בלה מצילין אותו מפני הגליונין אע"פ שאין בו ללקט פ"ה אותיות. ת"ש ס"ת שנמחק אם יש בו כדי ללקט פ"ה אותיות מצילין אותו ואם לאו אין מצילין אותו. ושנינן נמחק לא קא מיבעיא לן דכי קדוש כי איכא כתב כי ליכא כתב לא קדוש כי קא מיבעיא לי גליונות של מעלה ושל מטה ושבין דף לדף ושבין פרשה לפרשה שבתחלת הספר ושבסופו מטמאין את הידים. ומשנינן דילמא כי חשיבי אגב ס"ת אבל גליונים דלא מטמו את הידים לאו כוותיה אינון. וכיון דבעיא זו לא איפשיטא מחמרינן בבזיון כתבי קדש ומצילין אותן הגליונין מפני הדליקה בשבת ותוב מהא דתניא הגליונין וספרי המינין אין מצילין אותן מפני הדליקה. מיגו דדחינן ומוקמינן לה גליונין של ספרי מינין. ואקשינן מכלל דספרי מינין גופייהן מצילין. ושנינן הכי ספרי מינין הרי הן כגליונין. כלומר כשם שהגליונין שאין כתיבה עליהן אין להן כבוד ואין מצילין אותן כך ספרי מינין מכלל שהגליונין של ס"ת מצילין אותן. והני ספרי מינין ספרי תורה שכתבן מין אינון דקי"ל כר"ג דאמר נקיטינן ס"ת שכתבו מין ישרף כתבו נכרי יגנו נמצא ביד מין יגנו ביד נכרי אמרי לה יגנו ואמרי לה קורין בו. אבל הספרים שחיברו אותן המינין דברי הכל ישרפו דהא כתבי קדש שכתובין תרגום איפליגו בהן אם מצילין אותן מפני הדליקה אי לא בלה ספרי מינין מיבעיא. ואלו פ"ה אותיות כנגד פרשת ויהי בנסוע הארון ופרשת ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו הוא ומקומו בדגלים ולמה נכתב כאן להפסיק בין פורענות ראשונה שהיא ויסעו מהר ה' וגו' לפורענות שנייה שהיא ויהי העם כמתאוננים וגו': ספרי דבי אבידן. חצר ידועה ויש בה ספרי חכמות מכל אומה ויש בה ספרי תורי' קדש ונביאים וכתובי' כתוב' בלשה"ק ומפני שאינו ידוע מי כתבו או ישראל או וולתן אמרו על ר' אבהו שהיה הדבר רפיא בידיה להורות עליהן להצילן או לא. וזה [בין] אבידן היו מתקבצין שם חכמי' ונבונים מכל אומה ונושאין ונותנין בדברי חכמה וכן בי נצרפי. מהו בבי נצרפי היתה שם ע"ז דגרסי' בע"ז איזו היא אשירה סתם אמר שמואל כגון דאמרי הני תמרי נהוונין לשכרא דבי נצרפי ושתו ליה ביום אידם. אמר אמימר אמרו לי סבי (דשם בריתא) [דפומבדיתא] הלכתא כשמואל והני מילי אלה שהיו באותו זמן (הן) שעד אותה שעה לא הוכסיק להן הטוכסוסין שהן עכשיו בידיהן אלא כתועין היו יש מהן שומרין התורה ויש מהן שאינן שומרין וכולן קוראין אותה ויש מי שהיה קוראה בלשה"ק. כיון דאסיקנא קוראין בהן בתורה ובנביאים אבל בכתובים אין קוראין בהן אי לא ספרי מינין מיבעיא. דאלו בהן אינון מכלל דאומה ונושאין ונותנין בדברי חכמה ולא הוה אלא בלשה"ק ומפני שאינו ידוע מי כתבו אי ישראל אי וולתן אמרו על ר' אבהו שהיה הדבר רפיא בידיה להורות עליהן להצילן אי לא. וזה [בין] אבידן היו מתקבצין שם חכמי' ונבונים מכל אומה ונושאין ונותנין בדברי חכמה וכן בי נצרפי. מהו בבי נצרפי היתה שם ע"ז דגרסי' בע"ז איזו היא אשירה סתם אמר שמואל כגון דאמרי הני תמרי נהוונין לשכרא דבי נצרפי ושתו ליה ביום אידם. אמר אמימר אמרו לי סבי (דשם בריתא) [דפומבדיתא] הלכתא כשמואל והני מילי אלה שהיו באותו זמן (הן) שעד אותה שעה לא הוכסיק להן הטוכסוסין שהן עכשיו בידיהן אלא כתועין היו יש מהן שומרין התורה ויש מהן שאינן שומרין וכולן קוראין אותה ויש מי שהיה קוראה בלשה"ק. כיון דאסיקנא קוראין בהן בתורה ובנביאים אבל בכתובים אין קוראין בהן

קטז: כל כתבי פרק ששה עשר שבת

ושמואל דאמר בר' נחמיה. ולא פליג אדרב דשפיר מודה ללמתני' דמפרש טעמא מפני ביטול בית המדרש קורין שלא בזמן בית המדרש אלא בא לומר דר' נחמיה פליג עלה דמתני': **וכ"ש** בשטרי הדיוטות. פירש בקונטרס לגרות ותימה דנהגו העולם לקרות בכתבים ומקום למקום ולטלטלן ולפי שרי דהא רלוין לגזר ע"פ לגזרות ונראה לר"ל דלא קרי שטרי הדיוטות אלא שטרי מוצות וכיוצא בהן אבל לגרות שרי דפעמים שיש בהן פקוח נפש ואפי' יודע שאין בו פקוח נפש ממיר ר"ת דלא הוי שטרי הדיוטות כיון שאין צריך למה שכתוב בה לפי שידע מה שבלגרות ואם אינו יודע שמא יש בו צורך גדול או פקוח נפש ושרי וכ"מ מירושלמי דקאמר מפני מה אין קורין בכתבי הקדש מפני שטרי הדיוטות שאם תמה אומר לו שהוא מותר אף הוא אומר מה בכך אם אתעסק בשטרותי משמע דווקא כעין מוצות ושטרות קאמר וכן פי' רש"י לקמן גמ' גבי גזירה אלא יקרא בשטרי הדיוטות דבשטרי מקח וממכר קאמר וכן הגיה בפי' כתב ידו ומיהו אותן מלחמות הכתובין בלע"ז נראה לרבינו יהודה דאסור לעיין בהן דלא גרע מהא דתניא בפ' שואל (לקמן קמט.) כתב שתחת הצורה והדיוקנאות אסור לקרות בהן בשבת ואפי' בחול לא ידע ר"י מי התיר דהו"ל כמושב לגיס:

פליגי בטלטול בו'. פי' אחר שנפשטו כל העור פליגי דרבנן שרו לטלטל שעדיין צריך לשבר אלא יתלכלך ור' ישמעאל אסר אבל כשאינו מופשט אלא עד החזה שרי לכ"ע לטלטל כדמוכח בסמוך ואע"ג דר' ישמעאל לא שרי להפשיט אלא עד החזה מ"מ פליגי במופשט כולו כגון שעבר והפשיט לו נמי בתמידים ומוספים דמותר להפשיטן:

הכא אין קורין וכ"ש בשטרי הדיוטות: **מתני'** מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפילין עם התפילין ואע"פ שיש בתוכן מעות ולהיכן מצילין אותן למבוי שאינו מפולש בן בתירא אומר אף למפולש: **גמ'** ת"ר ארבעה עשר שחל להיות בשבת מפשיטין את הפסח עד החזה דברי רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה וחכ"א מפשיטין את כולו בשלמא לרבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה דהא איתעביד ליה צורך גבוה אלא לרבנן מ"ט אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן דאמר קרא כל פעל ה' למענהו והכא מאי למענהו איכא רב יוסף אמר שלא יסריח רבא אמר שלא שמים מוטלין כנבלה מאי בינייהו איכא בינייהו דמנח אפתורא דדהבא אי נמי יומא דאסתנא ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה האי פעל ה' למענהו מאי עביד ליה שלא יוציא את האימורין קודם הפשטת העור מ"ט אמר רב הונא בריה דרב נתן משום נימין אמר רב חסדא אמר מר עוקבא מאי אהדרו ליה חברייא לרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה הכי קאמרי ליה אם מצילין תיק הספר עם הספר לא נפשיט את הפסח מעורו מי דמי התם טלטול הכא מלאכה אמר רב אשי בתרתי פליגי פליגי בטלטול ופליגי במלאכה והכי קאמרי ליה אם מצילין תיק הספר עם הספר לא נטלטל עור אגב בשר מי מעות שהן לורך הדיוט: **לא נפשיט את הפסח.** בתמיה משום לורך גבוה לא שרי לורך הדיוט בהדיה: **התם.** תיק ומעות דקמייתי דאיה מייה טלטול בעלמא הוא: **הכא.** גבי פלוגתייהו לפסח דאיירי בה השתא מלאכה גמורה להפשטה מלאה מלאכות היא: **בתרתי פליגי.** גבי פסח פליגי בטלטולו דאסר רבי ישמעאל לטלטל [לפסח] אחר שהוציא אימוריו אפי' מחמה לגל משום עור דלאו בר טלטול הוא (ה) ולא דמי לשלחן דאמרן בבמה טומנין (לעיל מט.) שמטלטלין אותן בהמה עור בהמה גמה לחזי למיסטחיה ולמיזגא עליה: **והכי קאמרי ליה.** תשובה לענין טלטול: **לא נטלטל עור אגב בשר.** דהוי נמי כבר שמיש דבשר דומיא דספר ומותר לטלטלו מחמה לגל ואגב בשר יטלטלו עור הממוכר בו: מי

דהוה שקיל שמא דלא מקבל שוחדא. היה מוציא עליו שם שמיו מקבל שוחד מבעלי דינין הבאין לפניו והיה מקבלו במתר: **א"ל.** פילוספא לר"ג מיומא דגליתון כו': **שפילית.** כל סוף הדבר הוא מתמית שלו ושייך למימר שפילית למיפיה: **נהיר נהורך בשרגא.** הנהר אורך כשרגא רמזה שנתנה לו מעורה בשוחד: **אמר לו ר"ג אתא חמרא ובטשא.** דתפתו לאדם בשוחד [והכל כדי שישמעו המתלמדים שם שגלותו ומי הוא]: בזמן בית המדרש. קודם אכילה היו דורשים: **שלא בזמן בית המדרש.** לאמר אכילה לא דרשו משום שכרות: **פסקי סדרא בכתובים.** [היו רגילים לקרא בבהמ"ד פרשה בכתובים]: **במקום בהמ"ד.** שהתכס דורש דהיינו בבהמ"ד אבל בעלמא קורין: **בין** במקום בהמ"ד בו' בזמן בהמ"ד אין קורין. לפי שמבטלו מלילך אבל הדורש אבל שלא בזמן בהמ"ד כגון לאמר אכילה קורין: **ושמואל.** דאמר לעיל אפילו לאמר אכילה אין קורין: **בר' נחמיה.** אמרה למלתיה דלית ליה טעמא דאין קורין משום בטול אלא כדי שיאמרו קל ומומר לשטרי הדיוטות ומיהו שמואל הנהיג במקומו כדברי חכמים דמתניתי' דאמרי טעמא (דמתני') משום ביטול מורה הלכך לאמר אכילה דליכא דרשה קורין: **שונין בהן.** כגון מדרש שה"ש וקהלת: **שטרי הדיוטות.** כגון של מצוות או אגרות השלוחות למלא חפץ: **גמ'** עד החזה. ממחיל מרגליו המתרוסים עד החזה שיוכל להוציא אימוריים שהקטר חלביו דוחין שבת ותו לא מפשיט מידי עד אורתא דאורך הדיוט הוא: **למענהו.** לכבודו: **שלא יסריח.** שהעור מחממו ומקריבו ואין זה כבודו להיות פרס אוכלי שולחנו מגואל: **אפתורא דדהבא.** שאינו מוטל בבזיון אבל לשמא יסריח חיים רב יוסף ורבא לא חיים עד אורתא: **יומא דאסתנא.** רוח לפוגית שהיא מיוגית לא חמה ולא לנה כדאמרינן מיבמות בפרק הערל (דף עב.) ואיזו רוח המסרחת רוח מזרחית בשעת הנוס כדאמרינן בגיטין (דף לא:) אפילו שבבת זרע שבמעי אשה מסרחת בו דכתיב (הושע יג) יבא קדים רוח ה' ממדבר עולה וגו' יש מפרשין יומא דאסתנא רוח דרומית שהיא לוגנת אמת שרוח דרומית לוגנת אבל אסתנא על כרחין לפוגית היא ונוחה כדאמר בעלמא (עירובין ד' סה.) לריכא שמעתא לילותא ביומא דאסתנא ורוח דרומית היא בלשון אדמי יומא דשותא: **קודם הפשטת העור.** עד החזה: **מ"ט.** עור לאימורין מאי קא עביד: **משום נימין.** אל לאר הנדבקין באימורין: **חברייא.** בני מחלוקתו: **אם מצילין.** בשבת: **תיק עם הספר.** ואע"פ שיש במוכו מעות ומשום בטול הספר שהוא לורך גבוה עבדינן בהדיה הלכה

מסורת הש"ס עם הוספות

ה) [מוספ' פי"ד מ"ס פנ"ו הלכה ג ע"ס], ב) נקמן קנ:: מנחות סג.: [מוספ' דספרי פ"ד], ג) [נמנים פה:], ד) ע' גיטין לא: וברש"י ד"ה רוחה, ה) לעיל לב., ו) ביצה יא:, ז) בסוגיין, ח) [לף קמט.], ט) עיין תוס' לקמן קיז. ד"ה אדהכי והכי (מלא הרוגים).

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה במתני' פליגי וכו' דלא בר טלטול הוא הס"ד ואמר כן מ"ה וסכי קאמרי ואח"כ ד"ה לא מעלטל וכו' הממוכר בו ולא דמי לשלחן וכו'. ר"ב סך קושיא היא אף לתכריא וע"ל בתוס' פ' בתה טומנין דף מנו בד"ה טומנין בשלחן:

גליון הש"ם

גמ' דבנהרדעא פסקי סדרי. ע"ל דף כל ע"ל תוס' ד"ה שלשלמא:

תורה אור השלם

א) כֹּל פֹּעַל יְיָ לַמַּעֲנֵהוּ גַּם רָשָׁע לְיוֹם רָעָה: [משלי טז, ד]

הגהות וציונים

ה) בכת"י נוסף אימא שלום: ב) צ"ל ואולה (ממ"נ וכ"ה בכת"י): ג) כת"י כתיב באורייתא: ד) דפו"י איתיהיבת עון גלוין (ונשתנה מן הצנזור): ה) דפו"י לסיפיה דעון גלוין וכתיב ביה אנא עון גלוין (ומן הצנזור נשתנה): ו) בספרים ישנים איתא אלא (גלוין) וכ"ה בכת"י ובכל הדפו"י והגיה המהרש"ל "ולא" והנוסחא הישנה היא הנכונה (רק"ס) ובכמה כת"י הגי' כהמרש"ל: ז) והיינו הפטרה ע"י חוס' לעיל כד ע"א ד"ה שאלמלא וכו' וכ"כ תוספות להדיא במגילה כא ע"א ד"ה ראין מפטירין) (גלוין): ח) [צ"ל כל פעל] (גלוין) וכ"ה בכת"י: ט) גי' רש"ל (גלוין): י) גי' רש"ל (גלוין) וברש"ל דפו"ר הגי' לקרוא בביהכנ"ס וכו' וכ"ה ברש"ל כת"י: כ) נדצ"ל במתניתין (באה"מ) ובכת"י ליתא לתיבה זו: ל) בכת"י נוסף מלאכה גמורה היא: מ) כן הגיה המהרש"ל במקום "הפשט" שבדפו"ר וכ"ה בכת"י: נ) נדצ"ל שטרי חובות ושטרות (בארות המים): ס) הט"ז (סימן ש"ז ס"ק יג) מגיה דלא עדיף עיי"ש: ע) נדצ"ל שעדיין נצרך לבשר (וז"ל דהעור נצרך לבשר, באה"מ):

ליקוטי רש"י

שפילית למיפיה. כל דבר שהוא נסוף קרוי שפילו של דבר (ברכות י.). **פסקי סידרא.** פלשיות של מקרא [ע"ז יט.].

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה יט סמג לאוין סה:

יג ב מיי' שם הלכה כח סמג שם טוש"ע או"ח סימן שלו סעיף טו טז:

יד ג מיי' שם הלכה כו טור שו"ע שם סעיף ח יח: טו ד מיי' פ"א מהלכות ק"ש הלכה טז:

רבינו חננאל

חזר ופירש מפני מה אין קוראין בכתובים מפני ביטול בהמ"ד ומסייענא לה הא דתני (ב"מ לג.) העוסק במקרא מדה שאינה מדה כו'. ובית תלמוד טפי עדיף [מהעוסק] במקרא. אמר רב לא שנו שאין קורין בהן אלא בזמן בית המדרש. פי' בשעה שהחכמים יושבי' במדר' ומתעסקין בתלמוד אבל שלא בזמן בהמ"ד כגון שכבר נגדו בעלי מדרש בינבוד לבתיהן קורין. ושמואל [אמר] במקום שיש מדרש קבוע כו'. ואסקה רב אשי הכי לעולם כדקאמרינן מעיקרא אמר רב אין קורין בזמן בהמ"ד כדאמרן אבל בזמן שלא בהמ"ד קורין ושמואל אמר בין בזמן בהמ"ד בין שלא בזמן בהמ"ד אין קורין דסבירא ליה כר' נחמיה וגזירה היא משום שטרי הדיוטות והלכתא כלישנא קמא בזמן בית המדרש אין קורין שלא בזמן בית המדרש קורין: ירושלמי (ה"א) אמר ר' יהושע בן לוי הדא אגדתא הכותבה אין לו חלק הדורשה מתחרך השומעה אינו מקבל שכר מימרי לא איסתכלית בה אלא חד זמן ואשכחית כתוב בה קע"ח פרשיו דיבור אמירה צווי שכתוב בתורה כנגד שנות [של] אחע"ה. שנא' לקחת מתנות באדם וכתיב האדם הגדול בענקים. קמ"ז מזמורי שכתוב בתילים כנגד שנות יעקב אבינו ללמד שכל קילוסין שישראל (עושין הללויה) מקלסין להקב"ה כנגד שנותיו של יעקב שנא' ואתה קדוש יושב תהלות ישראל. קכ"ג פעמים שישראל עונין הללויה כנגד שני אהרן שנאמר הלוייה הללו אל בקדשו לקדושו לאהרן קדוש ה' אפילו כן הוינא מיבעיא בלילא: מצילין תיק הספר עם הספר. אמרי רבנן דהאי תיק קאי לחודיה ונוטלין ממקר שהוא עם הספר וכן תיק [של] תפילין: ר"ד שחל להיות בשבת ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומר מפשיטין את הפסח עד החזה. סבר כיון דאיתעביד ליה צורך גבוה שיכול להוציא החלבים לא יפשוט יותר מזה. ורבנן סברי מפשיט כולו. וטעמא כל פעל ה' למענהו מאי למענהו לעשות כבוד לקדושים: פי' יומא דאסתנא. יום שמנשבת רוח צפון שאין הבשר מסריח בו. רבא אמר שלא יהו קדשים מוטלין בעורותיהן כנבילה. אבל אם הוא מוטל בשלחן של זהב שהוא דרך כבוד לא יפשיט יותר למטה מן החזה וכו'. **וגרסי' בפסחים** בפרק תמיד [נשחט] שהיו מפשיטין. דתנן ר"ד שחל להיות בשבת מניח ידו על כתף חבירו כו'. ואמרינן עלה תנא כל אחד נוטל פסחו בעורו ומפשילו לאחוריו אמר רב עיליש טיית. פי' שהערביים מפשילין כליהן לאחוריהן ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא מוקים למענהו שלא יוצא האמורין קודם הפשטת העור כדי שלא ידבק שיער העור בחלבים: **אמרו ליה רבנן** (אין) [אי] מצילין תיק הספר עם הספר לא נפשוט (עור עם החזה) [את הפסח מעורו]. אמר להן מי דמי הצלת תיק לטלטול בעלמא הפשטת עור מלאכה דקא בעי ליה לעור. **אמר רב אשי בתרי פליגי עליה במלאכה ובטלטול.** והכי קאמרי ליה תינח הפשטה שהיא מלאכה טלטול מאי דאינון **דדהבא.** שולחן של זהב [תמיד לב.]. **יומא דאסתנא.** כשמנשבת רוח לפוגית יום אורה הוא ונוח לכל כדאמר בגמרא מעתה שלא נשבה בהן רוח לפוגית אבל ביומא דשותא דשותא אמר התם לא מהלינן בים ולא מקולרין בים [עיירובין סה.]. רוח לפוגית נוחה היא לא חמה ולא לוגנת ומתמתקת את שאר הרוחות [גיטין לא:].

מסורת הש"ס

א) [ב"מ לג. ע"ס], ב) [ב"מ לג. ע"ס], ג) [ב"מ לג. ע"ס], ד) [ב"מ לג. ע"ס], ה) [ב"מ לג. ע"ס], ו) [ב"מ לג. ע"ס], ז) [ב"מ לג. ע"ס], ח) [ב"מ לג. ע"ס], ט) [ב"מ לג. ע"ס], י) [ב"מ לג. ע"ס], כ) [ב"מ לג. ע"ס], ל) [ב"מ לג. ע"ס], מ) [ב"מ לג. ע"ס], נ) [ב"מ לג. ע"ס], ס) [ב"מ לג. ע"ס], ע) [ב"מ לג. ע"ס], פ) [ב"מ לג. ע"ס], צ) [ב"מ לג. ע"ס], ק) [ב"מ לג. ע"ס], ר) [ב"מ לג. ע"ס], ש) [ב"מ לג. ע"ס], ת) [ב"מ לג. ע"ס], א) [ב"מ לג. ע"ס], ב) [ב"מ לג. ע"ס], ג) [ב"מ לג. ע"ס], ד) [ב"מ לג. ע"ס], ה) [ב"מ לג. ע"ס], ו) [ב"מ לג. ע"ס], ז) [ב"מ לג. ע"ס], ח) [ב"מ לג. ע"ס], ט) [ב"מ לג. ע"ס], י) [ב"מ לג. ע"ס], כ) [ב"מ לג. ע"ס], ל) [ב"מ לג. ע"ס], מ) [ב"מ לג. ע"ס], נ) [ב"מ לג. ע"ס], ס) [ב"מ לג. ע"ס], ע) [ב"מ לג. ע"ס], פ) [ב"מ לג. ע"ס], צ) [ב"מ לג. ע"ס], ק) [ב"מ לג. ע"ס], ר) [ב"מ לג. ע"ס], ש) [ב"מ לג. ע"ס], ת) [ב"מ לג. ע"ס]